

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ ТА ІНФОРМАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ
Київська державна академія декоративно-прикладного мистецтва і дизайну
імені Михайла Бойчука

Факультет декоративно-прикладного мистецтва
Кафедра монументального і станкового живопису
(назва кафедри)

ЗАТВЕРДЖУЮ
Проректор з науково-педагогічної
діяльності
_____ І.В. Петрова
(підпис) (ініціали, прізвище)
« 26 » _____ Квітня 2024 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ВК.03.03 ОСНОВИ ІКОНОГРАФІЇ
(шифр і назва навчальної дисципліни)

рівень вищої освіти _____ перший (бакалаврський)
(перший(бакалаврський)/другий (магістерський))

галузь знань _____ 02 “Культура і мистецтво”
(шифр і назва)

освітня програма _____ Мистецтво мультимедіа

спеціальність _____ 023 “Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво,
реставрація
(шифр і назва)

тип дисципліни _____ за вибором
(обов’язкова/за вибором)

мова викладання _____ українська

ПОГОДЖЕНО

Керівник групи забезпечення освітньо-
професійної програми (для акредитованих ОПП та
акредитованих спеціальностей)

АБО

Керівник проектної групи (для ліцензованих
ОПП та ОПП, набір на які здійснюється вперше)

_____ І.В.Петрова
(підпис, ініціали, прізвище)

РЕКОМЕНДОВАНО

Протокол засідання кафедри
_____ монументального і станкового
живопису _____
(назва кафедри)

23.04.2024. №14
Завідувач кафедри

_____ К.В.Косьяненко
(підпис, ініціали, прізвище)

Робоча програма навчальної дисципліни “Основи іконографії”

(назва навчальної дисципліни)

для здобувачів вищої освіти освітньо-кваліфікаційного рівня “бакалавр” за спеціальністю 023 «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація». – КДАДПМД ім. М. Бойчука. – 23.04.2024. – 13_с.

Розробник(и): викладач кафедри монументального і станкового живопису А.М. Дудченко

(вказати авторів: ПІБ, науковий ступінь, вчене звання, посада, кафедра, e-mail викладача)

Робочу програму перевірено

Декан факультету

(підпис)

А.В. Дяченко

(ініціали, прізвище)

25.04.2024

Робоча програма розглянута та схвалена на засіданні науково-методичної ради факультету декоративно-прикладного мистецтва

(назва факультету)

Протокол засідання НМР факультету 25.04.2024 № 8

Голова НМР факультету

(підпис)

Р.І. Петрук

(ініціали, прізвище)

©_Дудченко А.М., 2024 рік

© КДАДПМД ім. М. Бойчука, 2024 рік

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 7,0	Галузь знань <u>02 “Культура і мистецтво”</u> (шифр і назва)	<u>за вибором</u>	
Електронна адреса https://kdidpmid.edu.ua/academy/robochi-programy-navchalnyh-dyscyplin-ta-inshih-navchalno-metodychni-materialy-kafedry-monumentalnogo-i-stankovogo-zhyvopysu/	Спеціальність/напрямок підготовки: <u>023 “Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація”</u> (шифр і назва) ОПП Мистецтво мультимедіа	Рік підготовки:	
Індивідуальне науково-дослідне завдання _____ (назва)		2-й	
Загальна кількість годин – 210 год.		Семестр	
		4 сем.	
		Лекції	
		2 год.	
		Практичні, семінарські	
		108 год.	
		Самостійна робота	
		102 год.	
		Індивідуальні завдання:	
		Вид контролю: поточний, підсумковий	
		Форма контролю: Залік.	
Тижневих годин для денної форми навчання: 6 год. самостійної роботи студента – 6 год.	Освітньо-кваліфікаційний рівень: <u>“бакалавр”</u>		

2. Мета вивчення навчальної дисципліни

Метою викладання дисципліни «Основи іконографії» є вивчення іконографічних канонів, ознайомлення з релігійно-богословським і філософським розумінням іконопису, засвоєння на практиці процесу написання ікони візантійської і давньоукраїнської традиції у техніці яєчної темпері, формування та закріплення знань студентів щодо композиційної системи, руху, простору і часу в іконописі візантійської традиції, символіки кольорів, особливостей побудови лику і постатей святих у динамічній фронтальності, а також набуття необхідних знань для створення власної іконографічної композиції у межах канону на тему євангельських подій.

Метою вивчення навчальної дисципліни «Іконографія та іконологія» є формування у студентів відповідно до освітньо-професійної програми таких компетентностей:

- ЗК 5. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
- ЗК 6. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
- ЗК 7. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.
- ЗК 8. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.
- ЗК 12. Цінування та повага різноманітності та мультикультурності.
- СК 2. Здатність володіти основними класичними і сучасними категоріями та концепціями мистецтвознавчої науки.
- СК 6. Здатність інтерпретувати смисли та засоби їх втілення у мистецькому творі.
- СК 9. Здатність використовувати професійні знання у практичній та мистецтвознавчій діяльності.
- СК 11. Здатність проводити сучасне мистецтвознавче дослідження з використанням інформаційнокомунікаційних технологій.
- СК 12. Здатність презентувати художні твори та мистецтвознавчі дослідження у вітчизняному та міжнародному контекстах.

Програмні результати навчання, для формування яких використовується навчальна дисципліна:

- ПРН 5. Аналізувати та обробляти інформацію з різних джерел.
- ПРН 9. Застосовувати знання з історії мистецтв у професійній діяльності, впроваджувати український та зарубіжний мистецький досвід.
- ПРН 14. Трактувати формотворчі засоби образотворчого мистецтва, декоративного мистецтва, реставрації як відображення історичних,

соціокультурних, економічних і технологічних етапів розвитку суспільства, комплексно визначати їхню функціональну та естетичну специфіку у комунікативному просторі.

- ПРН 15. Володіти фаховою термінологією, теорією і методикою образотворчого мистецтва, декоративного мистецтва, реставрації мистецьких творів.

3 Передумови для вивчення дисципліни¹

№ з/п	Навчальні дисципліни, вивчені раніше
1.	Рисунок
2.	Живопис
3	Кольорознавство
4	Композиція
5	Історія зарубіжного мистецтва
6	Історія українського мистецтва та архітектури

4 Очікувані результати навчання²

Внаслідок вивчення модуля навчальної дисципліни студент повинен бути здатним продемонструвати такі **результати навчання** (6-8 результатів навчання):

4 семестр

1. Знання основних закономірностей формування іконографічного канону і розуміння догматичних засад іконопочитання.
2. Засвоєння художніх, стилістичних, колористичних і семантичних особливостей іконопису візантійської традиції.
3. Розуміння специфіки української іконографічної традиції.
4. Знання особливостей формування іконографічних схем із ранньохристиянського періоду до XII століття.

¹ За винятком навчальних дисциплін 1 курсу 1 семестру

² Подається деталізація програмних результатів навчання, визначених відповідною освітньою програмою, для кожного модуля (семестру).

Формулювання результатів навчання мають зазначати рівень їх сформованості, наприклад, через його достатність для вирішення певного класу завдань професійної діяльності та/або подальшого навчання за освітньою програмою.

5. Вміння створити власну іконографічну композицію, послуговуючись знаннями щодо принципів побудови ікони, враховуючи сферичну перспективу і темпоральні особливості іконографічної композиції.
6. Оволодіння технологією канонічного візантійського іконопису у техніці яєчної темпері.
7. Засвоєння технічних вимог до кожного з етапів роботи над іконою.

5 Програма навчальної дисципліни

5.1 Тематичний план навчальної дисципліни

Назви тем	Кількість годин									
	Денна форма					Заочна форма				
	усього	у тому числі				усього	у тому числі			
		л	п	ін д.	с.р.		л	п	ін д.	с.р.
1	2	3	4	6	7	8	9	10	12	13
Семестр __4__										
Тема 1. Історія іконопису, формування візантійської традиції живопису. Поняття іконографія.	4		4							
Тема 2. Виконання окремого фрагменту ікони з детальним розбором кожного шару (поняття про плаві).	4		4							
Тема 3. Створення основи (левкасу) для майбутньої ікони.	44		14		30					
Тема 4. Вивчення іконографії обраної ікони.	44		14		30					
Тема 5. Послідовне виконання всіх етапів написання ікони з розбором окремих деталей.	102		60		42					
Тема 6. Виконання надписів, технологія нанесення та система скорочень.	8		8							
Тема 7. Лакування. Технологія нанесення.	4		4							
Усього годин	210		108		102					
Вид контролю: залік										

5.4 Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		ДФН	ЗФН
1	Тема 1. Історія іконопису, формування візантійської традиції живопису. Технологічні особливості написання ікони. Вивчення пігментів та створення емульсії.	4	

2	Тема 2. Виконання окремого фрагменту ікони з детальним розбором кожного шару (поняття про плаві). Покрокове виконання етапів лічного письма.	4	
3	Тема 3. Створення основи (левкасу) для майбутньої ікони. Вибір зразка для самостійної роботи (копія книжкової мініатюри, Остромирове Євангеліє) Поклейка паволоки та нанесення левкасу.	14	
4	Тема 4. Вивчення іконографії обраної ікони. Розроблення рисунку за обраним зразком, особливості перенесення зображення. Вправи на пластику ліній, пошуки композиційного рішення. Початок роботи над копією.	14	
5	Тема 5. Послідовне виконання всіх етапів написання ікони з розбором окремих деталей. Етапи виконання копії ікони: 1. Розкраш 2. Обробка основних деталей: лічного та одягу Виконання асістів та елементів декору.	60	
6	Тема 6. Виконання надписів, технологія нанесення та система скорочень.	8	
7	Тема 7. Лакування. Технологія нанесення.	4	
Усього годин за __4__ семестр		108	

5.5. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин		Вид контролю
		ДФН	ЗФН	
1.	Тема 3. Створення основи (левкасу) для майбутньої ікони. Вибір зразка для самостійної роботи (копія книжкової мініатюри (Остромирове Євангеліє)) Робота в бібліотеці та з електронними ресурсами.	30		поточний
2.	Тема 4. Вивчення іконографії обраної ікони. Розроблення рисунку за обраним	30		поточний

	зразком, особливості перенесення зображення. Робота на папері в техніці акварелі з білилами. Знайомство з іконографією Святих Євангелістів.			
3.	Тема 5. Послідовне виконання всіх етапів написання ікони з розбором окремих деталей. Самостійне виконання усіх етапів роботи над копією: 1. Розкраш 2. Обробка основних деталей: лічного та одягу Виконання асістів та елементів декору.	42		поточний
	Усього годин за <u>4</u> семестр	102		

6. Засоби діагностики результатів навчання та методи їх демонстрування

Під час викладання курсу «Основи іконографії» застосовуються такі засоби діагностики знань:

- поточний контроль для перевірки якості виконання практичних як аудиторних, так і самостійних завдань;
- демонстрація творчих робіт;
- підсумкове оцінювання (залік) практичних робіт.

Контроль знань студентів здійснюється за графіком, визначеним кафедрою.

7. Форми поточного та підсумкового контролю

Умовний приклад

Форми контролю	Максимальна кількість балів	
	Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Перевірка виконання практичних завдань	3 x 20 бали = 60 балів	
Підготовка до екзаменаційного перегляду	40 балів	
Всього	100	

8. Критерії оцінювання результатів навчання

Оцінювання рівня та якості знань студентів здійснюються з урахуванням індивідуальних особливостей студента і передбачає диференційований підхід до його організації. Оцінюються виконання студентами відповідних навчальних завдань, під час роботи над якими вони демонструють власне осмислення предмету вивчення, здатність застосовувати набуті знання, працюючи над практичними завданнями і вправами.

При оцінюванні практичних знань враховуються:

- здатність застосовувати набуті знання у процесі виконання ікони;
- здатність дотримуватися всіх технічних і технологічних вимог щодо створення ікони;
- уміння працювати з натуральними пігментами, враховуючи їхні властивості;
- уміння робити левкасні ґрунти;
- розуміння композиційної системи в іконопису, побудови простору, перспективи, руху і ритму;

Критерії оцінювання практичного завдання

1. Оцінка “відмінно” (47 – 60) – відмінне виконання роботи за такими критеріями:

- а) володіння системними професійними знаннями у повному обсязі;
- б) вміння створити досконалий сміливий рисунок, вміння відчувати і передавати пластичність і живість ліній;
- в) вміння створювати складний колорит, побудований за допомогою використання оптичного змішування натуральних пігментів;
- г) здатність відчувати колірні і тонові співвідношень в іконі, розуміння колірної єдності і гармонії;
- ґ) вміння визначати теплі і холодні та світлі і темні доміанти в іконі;
- д) вміння дотримуватися технологічної послідовності нанесення фарбових шарів: пробілів і плаві;
- е) вміння досконало / майстерно виконувати завдання;
- є) здатність передавати виразність та енергетику твору;
- ж) здатність самостійно у повному обсязі виконувати навчально-практичне завдання.

2. Оцінка “добре” (32 – 46) – загалом робота виконана на високому рівні із незначними похибками:

- а) володіння системними професійними знаннями на належному рівні;
- б) вміння дотримуватися технологічної послідовності у роботі над написанням ікони;
- в) вміння самостійно опрацьовувати складні завдання та обирати оптимальний варіант технічних прийомів у роботі над іконою;
- г) припущання незначних похибок у процесі роботи.

3. Оцінка “задовільно” (16 – 31) – робота виконана посередньо, зі значною кількістю недоліків:

- а) володіння основними професійними знаннями;
- б) вміння виконувати певну кількість прийомів і технічних операцій, необхідних для написання ікони;
- в) припускання суттєвих помилок у композиції, рисунку тощо.

4. Оцінка “незадовільно” (0 – 15) балів виставляється за недбале, неповне та часткове виконання практичного завдання, а також за брак цілісності композиційної структури ікони, недосконалість колористики і тональну невизначеність, за допущення значних помилок у побудові рисунку тощо.

8.1 Розподіл балів, які отримують студенти

4 семестр

Розподіл балів за 100-бальною шкалою	
Поточний контроль (ПК)	
Форми поточного контролю змістових модулів	Максимальні бали за виконанні завдання
Тема 1. Історія іконопису, формування візантійської традиції живопису. Поняття іконографія.	0
Тема 2. Виконання окремого фрагменту ікони з детальним розбором кожного шару (поняття про плаві).	15
Тема 3. Створення основи (левкасу) для майбутньої ікони.	5
Тема 4. Вивчення іконографії обраної ікони.	5
Тема 5. Послідовне виконання всіх етапів написання ікони з розбором окремих деталей.	65
Тема 6. Виконання надписів, технологія нанесення та система скорочень.	5
Тема 7. Лакування. Технологія нанесення.	5
Разом за семестр вивчення дисципліни	100

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
ї	S		

діяльності			
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

9 Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна

Дошка, акрилові, акварельні фарби, пігменти, пензлі.

10. Рекомендовані джерела інформації

10.1 Основна література³

1. Степовик Д.В. Історія української ікони Х – ХХ століть. 2-е вид., стереотип. Київ : Либідь, 2004. 440 с.
2. Степовик Д.В. Мистецтво ікони: Рим, Візантія, Україна. Київ : Наук. думка, 2008. 466 с.
3. Степовик Д.В. Сучасна українська ікона. З іконотворчості Христини Дохват. «Мистецтво», 2005.
4. Жолтовський П.М. Малюнки Києво-Лаврської іконописної майстерні. Київ : «Наукова думка», 1983.
5. Марголіна І., Ульяновський В. Київська обитель Святого Кирила. «Либідь», 2005.
6. Лільо-Откович З., Откович В., Откович Т. Богородиця-Одигітрія. Львів, 2007.
7. Монументальний живопис Троїцької Надбрамної церкви Києво-Печерської Лаври. Каталог. Київ : «Квіц», 2005.
8. Гелитович М. Українські ікони XII – XVI століть зі збірки Національного музею у Львові імені Андрія Шептицького: альбом-каталог. Київ : «Майстер книг», 2014. 348 с.: іл.

³ Ззначається до десяти джерел, які є найбільш важливими для/при опануванні цієї теми.

9. Ангели. Артбук, 2019. 320 с.: іл. [укр., англ.].
10. Український іконопис XII – XIX ст.: альбом / автор проєкту Анатолій Мельник. Хмельницький : Приватна фірма «Галерея 2», 2005. 256 с.
11. Абрамович С. Д. Церковне мистецтво: навчальний посібник. Київ : Кондор, 2005.
12. Осадча О. А. Візантійські традиції в іконописі: богословсько-символічні та формотворчі аспекти: монографія. Вінниця : ТОВ «Твори», 2023.
13. Креховецький Я. Богослов'я та духовність ікони. 2-е вид., доп. Львів : Свічадо, 2002. 182 с.
14. Лєпахін В. Ікона та іконічність [пер. з рос. Т. Тимо]. Львів : Свічадо, 2001. 287 с.
15. Логвін Г. Н. Софія Київська. «Мистецтво» Київ, 1971.

10.2 Допоміжна література

1. Брайчевський М. Ю. Утвердження християнства на Русі. Київ, 1988.
2. Вайнтруб І. В. Священні лики цивілізацій. Київ, 2001.
3. Горський В. С. Святі Київської Русі. Київ, 1993.
4. Демчук Р. Храм Софії у символічному просторі Русі-України. Київ : Києво-Могилянська академія, 2008. 164 с.: іл.
5. Ісаєвич Я. Д. Україна давня і нова: народ, релігія, культура. Львів, 1996.
6. Ярема В. Дивний світ ікон. Київ : Центр навчальної літератури, 2019.
7. Логвін Г., Міляєва Л., Свенціцька В. Український середньовічний живопис: альбом. Київ : «Мистецтво», 1976.
8. Степовик Д. Пресвята Діва Марія. Київ : «Пам'ятки України», 2023. 423 с.

12. Узгодження робочої програми навчальної дисципліни

Л И С Т

узгодження робочої навчальної програми

з дисципліни _____,

(назва навчальної дисципліни)

складеної відповідно до освітньо-професійної програми

підготовки _____ за напрямом/спеціальністю _____,

(бакалаврів/магістрів)

(шифр та назва напрям/спеціальності)

розробленої

(вказати посади, наукові ступені та/або вчені (почесні) звання авторів, їхні ПІБ)

	Прізвище, ім'я, по батькові завідувача	Підпис	Дата та № протоколу засідання кафедри
Кафедра, за якою закріплена дисципліна – <u>монументально-декоративного і станкового мистецтва</u> (назва кафедри)			
Випускова кафедра – <u>монументально-декоративного і станкового мистецтва</u> (назва кафедри)			

13. Зміни та доповнення до робочої програми навчальної дисципліни

№ з/п	Зміст внесених змін (доповнень)	Дата та номер протоколу засідання кафедри	Примітки